

Asia: VN/27419/2020

Luonnon virkistyskäytön strategia

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta

Förbundet Natur och Miljö (även NOM eller NOM rf nedan) understöder att en strategi för friluftsliv görs, men ställer sig frågande till den svenska översättningen av strategins namn och gällande den föreslagna strategins eventuella begränsning till aktiviteter endast på fritiden. Vi vill understryka att för speciellt barn, unga, lärare och småbarnspedagoger är det viktigt att en friluftsstrategi främjar mångsidiga naturupplevelser och närhet till naturen också inom de pedagogiska verksamheterna och yrkesrollerna i vardagen. NOM ser det som en stor brist att den utomhuspedagogiska verksamheten och aktörer för utomhuspedagogiken i Finland (Lyke, Natur och Miljö, kommunala naturskolor) helt saknas. Med beaktande av den roll naturen har för den finländska identiteten, vilket strategin också tar fasta på, anser NOM att ambitionsnivån för en friluftsstrategi kunde höjas till att inte enbart gälla fritidsverksamhet.

- NOM rf understöder strategins vision och mission och de strategiska målsättningarna, men med beaktande av ovan nämnda fråga gällande strategins avgränsning till endast fritid och närmare kommentarer nedan.
- NOM rf Begär att få tillhöra till den s.k. samarbetsnätverket. Det är oklart vilka olika organisationer som är tänkt att ingå i det s.k. koordineringsorganet, vilket borde förtydligas.

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)

NOM ser det som viktigt att stor uppmärksamhet fästs vid pågående avveckling av naturområden inom markplaneringen och byggandet i tillväxtorterna, kanske speciellt inom huvudstadsregionen där trycket på markplaneringen för bostäder och infrastruktur är mycket stort idag, vilket också de som svarade på enkäten tog fasta på. Då befolkningen förväntas öka på ett område som ett resultat

av ökad bostadsproduktion, ökar behovet av att dels bevara den redan existerande när-naturen, men också behovet att planera för mera när- natur, för att inte slitaget på naturen ska öka och försvaga dess rekreativvärde och naturens egenvärde, då fler människor söker sig ut i när-naturen. Samtidigt är det viktigt att se till behoven också i de mindre kommunerna i t.ex. Sydösterbotten där förutsättningar för implementering av en friluftsstrategi kan vara utmanande av också andra orsaker, så som bristande administrativa resurser och expertis.

NOM ser det som viktigt att strategin tar fasta på speciellt barn, ungas, äldre och övriga "i mindre grad mobila" personers reella behov av rekreativsområden i den omedelbara närheten av bostaden, skolan, daghemmet, äldreboendet. Också små när-naturområden är viktiga i vardagen för människors välmående i alla åldrar, men speciellt för dem för vilka alternativ längre borta saknas.

Luonnon virkistyskäytön nykytila

Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)

Skogens roll i den föreslagna strategin framhävs nu mycket starkt. Också strändernas betydelse behandlas. Skog och stränder är viktiga men NOM vill betona också andra naturmiljöers betydelse för uppfyllande av strategins olika målsättningar, så som kulturlandskapen, ängarna och våtmarkerna. Med tanke på hur stor betydelse också dessa naturtyper har för uppfyllande av målsättningarna som definieras i strategin så skulle de förtjäna mera utrymme i strategin. Nu nämns de knappt alls, vilket NOM ser som en brist.

Hyödyt

Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)

NOM ser det som viktigt och glädjande att hälsofördelarna av att vistas i naturen lyfts fram, kanske kunde de lyftas fram ännu mera? Mycket forskning har ju gjorts och pågår. (se bl.a. Karolinska institutet, Stockholm). Hur livsstilen efter corona-pandemin utvecklas skall ännu bli intressant att se. Liksom det ska bli intressant att se hur väl samhället lyckas bevara och utveckla de positiva trenderna som pandemin har fört med sig, så som ett ökat naturintresse. Strategin tar fasta på en positiv trend som också NOM har kunnat konstatera: Efterfrågan på de tjänster våra naturskolor erbjuder inom utomhuspedagogiken har ökat med corona pandemin.

Tulevaisuuden näkymät

Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät

En viktig målsättning med en friluftsstrategi kunde också vara att göra utomhuspedagogik i olika former vanligare, vilket skulle ge också hälsofrämjande effekter. Förutsättningarna för mera utomhuspedagogik är närheten till naturen från skolor och daghem.

Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)

NOM r.f. anser att det bör finnas statliga marker avsedda för friluftsliv; nationalparker, vildmarker och allmänna rekreatiomsområden, vilka består av olika slags naturtyper i naturtillstånd, jämt fördelat i hela riket. Nuläget är att det finns områden i Finlands som är ”vitare på kartan” än andra beträffande nationalparker, såsom i Sydösterbotten. För tillfället håller det på att bildas stora statliga naturområden i Karleby trakten men inte i Sydösterbotten.

I strategin framhävs det stora behovet av när-rekreatiomsområden i tillväxtregioner vilket är bra. Där invånarantalet växer snabbt behöver man dels planera för att redan existerande natur kvarstår och möjligast jämlikt för olika bostadsområden, dels planera för också mera natur om inte slitaget på den existerande naturen ska öka med den ökande befolkningsmängden. Man bör i den bebyggda miljön också beakta naturens egenvärde och andra arters livsutrymme än människans. Även om huvudstadsregionens utbyggnadstryck är starkt och därför aktuellt att beakta i en friluftsstrategi, så är det inte enbart i huvudstadsregionen som det gäller att det finns stort behov av när-rekreatiomsområden som kan nå dagligen för friluftsliv, avkoppling, hälsofrämjande verksamhet och för pedagogisk verksamhet utomhus för skolor och daghem. Frågan är också viktig i andra regioner.

”De små kommunernas dilemma”

Som det framgår är kommunerna i nyckelroll då det gäller planeringen av markanvändningen. I större städer och i universitetsstäder kan skolningsnivån vara högre bland tjänsteinnehavare och följaktligen bland politikerna. I mindre kommuner med mindre resurser är resurserna knappa och det finns färre experter bland tjänsteinnehavarna, som i mindre kommuner är mera mångsysslare och tvungna att prioritera i hög grad. Det har visat sig att det kan finnas brist på ekologisk kunskap inom den tekniska sektorn i kommunernas organ som står för markplaneringen. Det är därför viktigt att kommunerna får sakkunnighjälp och bidrag för att t.ex. göra upp planer för sina rekreatiionsskogar, -myrar, -ängar, -stränder mm. och även för rekreatiomsområden utanför planerade områden och som är i kommunens ägo.

Det finns mycket praxis och kunskap men det ”överförs” inte till de mindre kommunerna som (i många fall) föregångarkommunerna och de större universitetsstäderna har förverkligat. Initiativet för implementering av friluftsstrategin till kommunernas tekniska sektor borde vid behov tas av regionala eller statliga myndigheter som har expertis för att sätta igång processerna och kan bistå mindre kommuner med planeringen i praktiken, t.ex. genom att komma med förslag till huvudsakligt ändamål för olika områden, visa på goda exempel där man samjämkat både ekonomiska, rekreatioms- och naturskyddsaspekter och också bistå kommunerna i erforderliga bidragsansökningar, d.v.s. handgripligen få igång processen särskilt i de mindre kommunerna om det inte annars lyckas. Även församlingarna som kan vara stora markägare har samma ställning som kommunerna vid sin markanvändning. Mångbruk av natur- och rekreatiomsområden och ett bredare ekonomiskt tänkande borde prioriteras framom enbart kortsiktiga ekonomiska intressen.

Enligt NOM:s borde de kommunalt ägda skogarnas främsta målsättning vara mångbruk, rekreation eller naturskydd och de behöver vara tillgängliga för barn aktivt i vardagen både under fritiden och i närheten av skolor och daghem. Även i naturskyddade skogar främjas rekreation och känsla för naturen i enlighet med fredningsbestämmelserna.

Även naturskolornas utomhuspedagogik bör beaktas i undervisnings- och ungdomsverksamheten (tema för åtgärder) men denna sker inte på fritiden men på arbetstid och av professionella pedagoger.

Vad avses med att förstärka ELY-centralernas och kommunernas färdigheter inom friluftsliv (tema för åtgärder)?

I kap. 5.4. framgår att vid ändringen av MBL (PBL) kommer att förbättra grönbyggande på alla plannivåer, men även utanför planområden finns rekreations- och naturområden som ägs av kommunen.

Det skulle vara bra om det skulle finnas mera bilder och tabeller i texten.

Det kan finnas behov för att definiera olika begrepp som används i utkastet.

Kap. 5-6 har inte utvecklats tillräckligt väl i utkastet. Det kunde vara bra att ha ett överskådligt schema över vilka tema till åtgärder påverkar vilket syfte.

De strategiska målen (syften) i den här ordningen: 1) Hållbart friluftsliv; 2) Tillgänglig när-natur för var och en; 3) Folkhälsan främjas

Folkhälsan främjas på så många andra sätt också. För att det ska finnas tillgänglig när-natur måste friluftslivet vara hållbart (ekologiskt), om det finns när-natur kan folkhälsan främjas genom idkande av friluftsliv i när-naturen.

I de strategins målsättningar står det: Tillgänglig när-natur för var och en. I teman för åtgärder står det: Närhet till naturen och tillgänglighet. Det betyder inte helt samma sak.

När-natur är inte bara lika med närhet till hemmet, men också närhet till skolor, daghem, äldreomsorg etc.

Toimeenpano ja seuranta

Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)

NOM vill understryka viktigt med uppföljning av hur strategin implementeras i praktiken. Beträffande den regionala koordineringen föreslår vi att man utreder om det i huvudstadsregionen skulle vara möjligt att integrera målsättningar för friluftsstrategin med MAL processen avtal för markanvändning, boende och trafik. I dagens läge är grön- och friluftsområdesutvecklingen uteslutna från MAL processen/MAL avtalets målsättningar; med andra ord, styrda av ett externt tryck för tillväxt förväntas städerna planera för utökat bostads och infrabyggnad åtskilt från grön- och friluftsområdesplaneringen. Resultatet av MAL kan bli en urban utveckling där friluftsböven nedprioriteras.

Sederholm Camilla
Natur och Miljö r.f